

Onze gewoonte getrouw brengen we in onze decemberuitgave de bijdrage, waarin wordt teruggespoeld naar veertig jaar geleden. In dit nummer komt dus 1940 aan de orde.

Hoewel alle gegevens uit de jaargang van

HET VEERWERK komen, blijkt dat er toch mensen zijn die denken dat bepaald nieuws uit die vervlogen dagen actueel is en zij bellen ons NOVA-secretariaat om inlichtingen.

Voor alle zekerheid benadrukken wij

dus dat op deze en de volgende pagina's onderwerpen aan de orde kunnen komen, die mogelijk na bijkans een kwart-eeuw niet verouderd lijken.

U bent dus gewaarschuwd!

Terugspoelen naar het jaar 1940

In ons bezette Nederland mogen bepaalde smalfilms blijven draaien

In het januari-nummer 1940 van de negende jaargang van Het Veerwerk, het maandblad voor smalfilmers tevens officieel orgaan der Nederlandsche Smalfilmliga, wordt vastgesteld dat het een wonderlijke tijd is om plannen aan te kondigen.

Veel mensen leven niet van de ene dag in de andere dag, maar van de ene serie nieuwsberichten naar de andere.

Wij geloven niet, dat dat verstandig is.

Immers: Wij leiden ons eigen leven niet. Daarom gaan wij rustig door met het maken van plannen voor het nieuwe jaar, daar wij geloven aan een stellige taak in deze tijd.

Matheid

Overzien wij de smalfilmwerkzaamheid in Nederland, dan kan niet ontkend worden, dat deze wordt gekenmerkt door een zekere matheid. Een overigens in deze dagen meer voorkomend verschijnsel. Maar wij bezitters van een camera mogen dat niet zijn. Wij kunnen het ook niet zijn, wij willen in dit nieuwe jaar ons oog wijd open houden voor het vele goede, dat er in het leven te vinden is. Boven de plannen voor 1940 moet op liefhebberijgebied geschreven staan: Veel filmen.

Geluid

In een bijdrage over muziek bij de film wordt onder meer het volgende opgemerkt:

We nemen nog geen geluidsfilms op, ook al zou het technisch binnen bereik zijn van de amateur – correctie en montage zouden onevenredig moeilijk worden, maar met eenvoudige middelen kunnen we onze films toch stemming en kleur geven door muziek, n.l. de grammofoon in alle perfectie, waartoe zij zich de laatste 2 decennien ontwikkeld heeft.

Mededelingen

De rubriek 'Officiële Mededelingen' meldt, dat het in de bedoeling ligt een propaganda-commissie in het leven te roepen met het doel doeltreffende propaganda voor de vereniging te maken, teneinde het Algemeen Secretariaat enigszins te ontlasten. Reeds gaven enige personen uit enkele afdelingen zich daartoe op en wij wekken nu alle

De vooroorlogse amateur met zijn Keystone in actie ...

Vakantiefilm 1940

Er zijn twee soorten Nederlanders op het ogenblik: zij die met vakantie gaan en zij die thuis blijven. Ook in dit opzicht is het jaar 1940 heel anders dan andere jaren, want: het merendeel blijft thuis. Maar we maken toch een vakantiefilm! Een onzer goede filmvrienden heeft eens als rasecht Amsterdammer zijn vakantie te Amsterdam doorgebracht! Met zijn vrouw ging hij het Centraal Station binnen, kocht een perronkaartje, liep over het perron heen, kwam de uitgang uit en zei: 'Zo, daar zijn we in onze vakantiestad! Wat grappig die bootjes! Wat een mooi gezicht, die St. Nicolaaskerk!' Eerst dronken ze toch een kopje koffie op het drijvende perronnetje, waar het bootje naar Volendam vertrekt. Toen liepen ze het Damrak op, bezochten het Paleis, wat ze al jaren van plan waren geweest, gingen toen niet naar een tentoonstelling in het Rijksmuseum, maar naar het Rijksmuseum zelf, waar ze al zoveel jaren hadden heen gewild. Het was er nooit van gekomen!

Maar nu in deze vakantie kan er veel! We kunnen veel plannen, die wij hadden voor onze eigen stad en eigen streek uitvoeren, en dan de filmcamera erbij!

afdelingen op om in hun midden naar personen te zoeken, die voor hun rayon als zodanig kunnen optreden. Het moet liefst iemand zijn, die nogal veel reist en zodoende contact met vele mensen heeft.

Namens de penningmeester worden de afdelingsbesturen er aan herinnerd, dat overeenkomstig het besprokene op de laatste jaarvergadering, alle afdelingen voor de gezonden nieuwe Statuten en Huishoudelijke Reglementen een vergoeding van 5 cent per nummer in de algemene kas zouden storten.

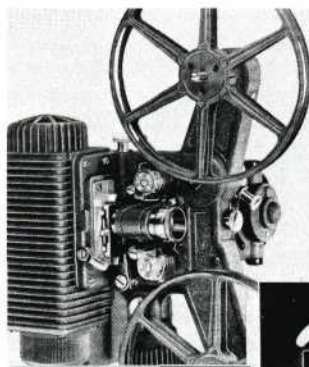
Terugspoelen naar 1940

Bericht uit Borneo

In 'Uit de afdelingen' meldt Balik Papan, dat alhoewel reeds langere tijd aangesloten bij de Ned. Smaalfilmiga, onze afdeling tot heden nog niet onder deze rubriek is verschenen. Dit houdt wellicht verband met het feit, dat wij ons als broekjes onder al de verteranen - afdelingen een beetje onwennig hebben gevoeld en misschien is een zekere schuchterheid daaraan niet vreemd, omdat wij tegenover de enthousiaste afdelingsverslagen van de Moederlandse afdelingen nog weinig in het midden hebben te brengen.

Wij, Indische filmers, zouden zo graag willen mee-profileren van de ervaringen onzer oudere Moederlandse collega-smaalfilmers.

BELL & HOWELL 8 MM CAMERA

*Thans leverbaar met elk
gewenst objectief!*

Het verheugt ons, binnenkort
te kunnen voldoen aan den reeds
lang geuten wensch: de Bell
& Howell 8 mm camera te
leveren met objectief naar ver-
kiezing, en tegen

NIEUW VOOR 1940 REVERE

SUPER 8 MM

Direct uit voorraad leverbaar

10 opmerkelijke
eigenschappen.

1. Geruchstloos, nieuwe directe
microaanzichting.
2. Uitsluitend krachtige, betrouwbare
motor voor gelijk en wissel.

presenteert:

De fraaie 8 mm camera met
revolverkop voor 3 lenzen,
een snelheid met Hermagis
objectief 1:2,5 12,5 mm.
Prijs f125.—

VERRASSENDE RESULTATEN.

VRAAGT DEMONSTRATIE
BIJ UW FOTOHANDELAAR.

"EUMIG" -
Schneider-Telelongar!

Fassend voor de EUMIG C3
en C3A CAMERA'S.
Brandpunt wordt 3 maal ver-
groot, daardoor 3 maal groo-
ter opnamen!
Lichtsterkte van het objectief
wordt niet beïnvloed, zodat
ook de elektrische motor geen
correctie behoeft.

De „Eumig“ Tele-Longar
wordt gelijkelijk compleet met
zoekermakker en verdere toe-
behoren.

Prijs . . . f 49.50

Deze wens zou in belangrijke mate worden vervuld, indien een of meer van de in Holland of in het buitenland be kroonde films onder de Indische afde- lingen konden circuleren. De financiële kant van de zaak kan nog nader worden beschouwd; volgens onze mening be- hoeft daarin geen bezwaar te liggen.

Fouten en Fokker

In Amerika (schrijft Dick Boer) heeft de

wedstrijd om de tien bovenste plaatsen op de ranglijst der amateurfilms weer plaats gehad. Wij geven hier door, wat de jury als de meest voorkomende fouten heeft gekenmerkt.

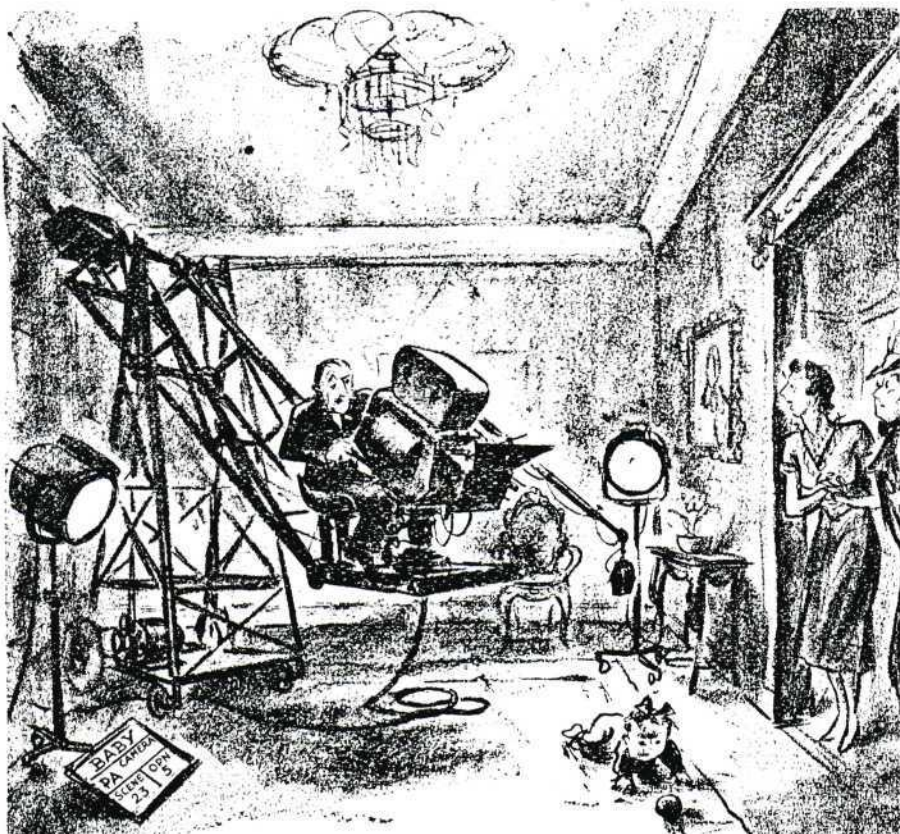
Bovenaan de lijst staat: het beruchte bewegen van de camera! Nietegenstaande alle waarschuwingen in 'Het Veerwerk' en in 'Het smaalfilmboek', zien wij ook hier nog steeds de deinen- de horizons en de bevende huizen. Laat ons dan een voorbeeld nemen aan de grote Nederlander Fokker, die op de foto's na zijn overlijden gepubliceerd, o.a. afgebeeld werd, filmend, met zijn camera op een borststatief! En Fokker zou Fokker niet zijn geworden, als hij overbodige dingen gebruikte, gelooft u dát!

(En vervolgens komen aan de orde: zwaaien met de camera, onjuiste be- lichting, slechte overgangen, onge- knipte leuterstukjes, ingewikkelde ti- tels en onscherp te).

Film aan front

In de Engelse pers wordt medegedeeld, (het is dus zeker eer meer dan minder) dat de Duitsers niet minder dan 37.000 smaalfilmcamera's en 30.000 projectoren naar het Westelijk front hebben ge- stuurd voor ontspanning en ontwikke- ling der militairen. Het is dus niet alleen was, maar het zijn ook films, die aan het Siegfriedlijntje hangen, spot de Engelse schrijver. De films zijn leerfilms, terwijl er ook veel reisfilms bij zijn, die te dan- ken zijn aan de filmafdeling van de Duitse spoorwegen.

De Engelsman zegt, dat hij wel eens zou willen weten hoeveel camera's en projectoren aan hun eigen front in wer- king waren. Wij weten wel zeker, dat het in Nederland meest particuliere toestellen en projectoren zijn. We we- ten ook uit ervaring, hoe buitengewoon

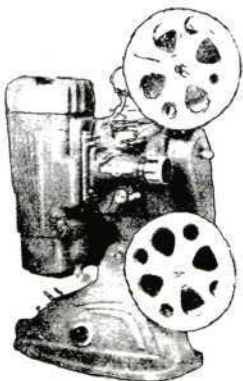
„En dat is nu allemaal begonnen met
een doodgewone Ciné Kodak Acht!”

(The New Yorker).

Terugspoelen naar 1940

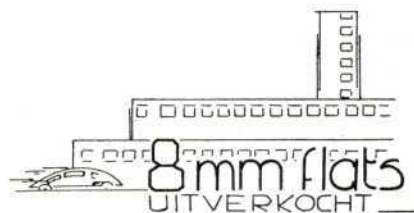
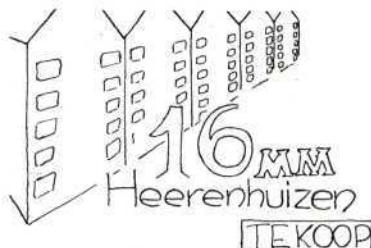
dankbaar de jongens zijn voor een goede kleurige projectieavond. Dat veel van onze eigen films voor een troep soldaten helaas niet deugen, is veler ervaring. Met het luchtige genre bereikt men het meest.

8 mm
projectoren

Algemeen is het streven der industrie erop gericht, de goedkope 8 mm films met goede projectoren nog veelzijdiger te maken. De grote fabrieken in Amerika brengen nieuwe modellen, het ene nog mooier dan het andere. Het zal door de oorlogsomstandigheden wel even duren, voordat we hier er iets van zien. Toch geven we van een der stukken, n.l. de Ampro 8 mm reeds enkele bijzonderheden. De projector heeft stilstaande projectie en teruglopende projectie. Deze beide vinden we, eerlijk gezegd, niet nodig. Van meer belang is een prima verzorgd beeldkanaal, en een uitstekende koeling, zowel van de lamp als van dat beeldkanaal. Dat schijnt hier het geval te zijn. Dan kan goede projectie worden bereikt met de 500 Watt lamp.

Op een zware voet zijn de contacten

Lezer, bekijk bovenstaand tekeningetje eens goed. Ge zult er in uitgedrukt vinden de ervaring van de moderne tijd: Grote Herenhuizen staan te koop omdat zij te duur zijn, de kleine, gezellige, en handige flats zijn uitverkocht. Alleen grote kantoren kopen de oude patriciershuizen op; voor hen hebben zij veel voordelen.

Zo ligt het ook bij de 16 en 8 mm. De 16 mm is als een herenhuis, degelijk, met veel mogelijkheden.

Technisch gezien, heeft 16 mm inderdaad heel veel voor. Het beeld is 4 x zo groot als dat van de 8 mm, bij de bewerking is het gemakkelijker te monteren.

Bekijken wij de camera's voor 16 mm dan kan men die krijgen tot in de allerfijnste finesses toe. Nu heeft sinds enige tijd de firma Paillard naast haar camera voor 16 mm een camera met de zelfde voordelen gebracht voor 8 mm. Voor het ontvangen van gasten is echter de 16 mm beter geschikt dan de 8 mm, evenals een herenhuis daartoe meer accommodatie heeft dan een klein huis. Maar laat ons dit ook vaststellen: voor het vertonen voor enkele mensen is de 8 mm minstens zo goed geschikt. Met een goede projector kan men zonder meer in de huiskamer een beeld van ongeveer 1 meter breed verkrijgen.

Kleurenfilms

Met kleurenfilms wil het nog niet erg bij 8 mm. Kodak is er het eerst mee gekomen en toen Agfa er mee kwam, zeiden de Agfa-ingenieurs: we hebben eerst eens willen afwachten of het publiek de kleine onscherpte van de Kodakfilms zou accepteren. Nu het blijkt, dat dit het geval is, komen wij er ook mee. Wat kleurenfilm betreft, staat de 16 mm er dan ook ongetwijfeld beter voor.

Zo is dus de toestand aan het eind van 1939 en het begin 1940: 16 mm camera's veel te koop, 8 mm camera's en projectoren gezocht. Vooral nu verschillende firma's met hoger gevoelig 8 mm materiaal komen, dat toch behoorlijk fijn van korrel is, is de voorsprong van de 8 mm nog groter geworden. Wij zien er dan ook van komen dat de 8 mm naar onze eigen voorspelling van enkele jaren geleden het amateurformaat wordt. 16 mm wordt dan het semi-professional type, dat ook door amateurs wordt gebruikt, die het betalen kunnen en die hoge eisen aan hun werk stellen.

In Amerika

Dat niettegenstaande de grote verbreiding van de 8 mm camera's in Amerika de 16 mm daar toch bij de serieuze amateurs de hoofdtoon blijft voeren, blijkt wel uit het resultaat van de jaarlijkse wedstrijd, uitgeschreven door de Amateur Cinema League. Van de 24 inzenders, die bekroond zijn, hebben er niet minder dan 21 gefilmd op 16 mm!

'Reclame' in de ether...

Dinsdagavond klok tijdens de uitzending van de 'Bonte Dinsdagavondtrein' het volgende lied:

...En Papa...

Loopt Mama,

Met de camera na,

Om te filmen! Om te filmen!

Ze heeft schmink op haar toet,

En een Hollywood-hoed,

Omdat Pa haar filmen moet!

Toen viel het koor in met een brul-

lend 'close-up!' Afgezien van het 'meesterlijke' ritme in dit Bonte treingedicht, illustreert deze microfoon-scène wel het feit, dat onze smalfilm gaat meespreken. Zij komt onder de aandacht van velen, het wordt modern om ook te filmen. Daarover kunnen we ons slechts verheugen. Zo'n extra reclame voor de microfoon zal zeker in de smaak zijn gevallen van onze filmhandelaars!

aangebracht, met de snelheidsregelaar vlak bij de hand. De projectielens heeft de lichtsterke F:1,6 en moet voor kleurenprojectie speciaal gecorrigeerd zijn.

Cellophaan redt

Bij plotseling brekende lussen is er een handig hulpmiddel: een rolletje cellophaan. Men knipt een smal strookje daarvan af en plakt nu het stuk over enkele centimeters over beide kanten van de film heen. Men kan zelfs de filmstukjes even op elkaar leggen bij beide uiteinden en daaromheen een verbandje van cellophaan plakken. Men

Terugspoelen naar 1940

moet dat natuurlijk bij de opwik-
kelspoel doen, omdat zulk een geplakt
stukje niet de verschillende tandrade-
ren en de grijper passeren kan. Vooral
in de projectiekoffer steeds een rolletje
cellophaan-plakband!

**Wesco
Fadette**

De fa. C. Boonen & Co. te Amsterdam
zond ons een Amerikaans hulpmiddel
voor 't maken van fades. Een behoor-
lijk Hollands woord bestaat er eigenlijk
nog niet voor. Het woord overvloeiers
geeft het nog het best aan. Het is een
instrumentje uit bakeliet, dat met een
paar klemschroeven voor op de camera
wordt geplaatst. Het moet er scheef
voor komen te zitten, want er schuiven

twee draampjes, twee maskertjes, in te-
gengestelde richting langs elkaar, die
een steeds kleiner wordende opening
geven, en tot slot de stralengang geheel
afsluiten. Daardoor bereikt men niet
een plotseling, maar een zacht verdwij-
nen van de scène. Pas als men de Fa-
dette geheel heeft gesloten, mag men de
ontspanknop van de camera loslaten.
Zo ook bij het beginnen van een scène
door middel van de Fadette. Men be-
gint te filmen, vóórdat men de Fadette
heeft ingedrukt en opent dan langzaam
de twee maskers, waardoor het beeld
verschijnt. Dit openen geschiedt door
middel van een draadontspanner, die
men zo recht mogelijk moet houden.
Aardig is het, dat bij iedere fadette een
speciale filterhouder aanwezig is voor
ronde filters van 25 mm doorsnede. De
Fadettes zijn voor verschillende mo-
dellen camera's verkrijgbaar.

Niet verboden

Uit de nieuwsberichten en de dagbla-
den heeft men kennis genomen van een
fotografer- en filmverbod. Dit verbod
is een logisch gevolg van de Staat van
Beleg, waarin ons gehele land verkeert.
Daar velen uit de bepalingen wilden le-
zen, dat al het fotograferen en filmen
verboden was, althans onmogelijk ge-
maakt werd, hebben wij ons onmiddellijk
met de Staf van de Opperbevel-
hebber in verbinding gesteld. Daar
werd ons zeer welwillend medege-
deeld, dat van een algemeen foto-
grafeerverbod geen sprake was. Deze

verordening is alleen gegeven, om het
verkeerde gebruik van foto- en film-
toestellen te kunnen verbieden. Aan de
bonafide amateur-fotograaf en smal-
film-amateur zal niets in de weg worden
gelegd, als hij zich maar stipt gedraagt
naar de aanwijzingen van schildwach-
ten en wachtcommandanten.

Men mag als normaal filmen en foto-
graferen, als men er slechts op let, dat
men géén militaire objecten foto-
grafeert of films, en: dat men in treinen,
bussen en trams geen geladen camera's
bij de hand heeft. Heeft men als 8 mm
amateur slechts één helft van een dub-
bel 8 spoel belicht, dan stopt men het
half belichte spoeltje weer in de doos,
om het thuis op te maken.

Schrijven ho maar...

Onderling contact, waar blijft dat? Op
ons verzoek om eens wat aan het Alge-
meen Secretariaat te laten horen heb-
ben wij helaas zo goed als niets van de
afdelingen of leden vernomen. Dat
hadden wij toch niet verwacht. Is het
zo'n grote moeite om even een
briefkaartje met een berichtje te pos-
ten? Komt heren, meldt ons hoe of het
in uw afdeling of omgeving gaat met de
smalfilmerij en met u zelf!

Verduistering

Het is alleen Egyptische duisternis, die
wij ontwaren wanneer wij 's avonds
naar buiten kijken. Hier en daar een
spleetje licht tussen een gordijn van de
buren, die gauw worden gewaar-
schuwd!

Van de nood moeten wij, smalfilmers,
een deugd maken. Wij werken graag in
het donker als wij projecteren. Daarom
voorzien wij dat deze winter vrucht-
baar zal zijn voor montage- en titelwerk
en projectie in huis. Iedereen zoekt een
hobby, een bezigheid, waarmee de lan-
ge winter-huisavonden kunnen worden
gevuld. Dan zijn wij, smalfilmers, wel
zeer bevoorrecht. In de stille besloten-
heid van de huiskamer kunnen wij
's avonds onze films monteren, lijsten
maken voor de titels, die straks moeten
worden opgenomen, daarna kunnen
we, met geestige tekeningen versierd,
onze titels gaan maken om die straks
nauwkeurig op de juiste plaats in te
plakken.

Ga er geheel in op, zodat, wanneer
eenmaal weer tijden des vredes zijn
aangebroken, gij uw voorraad films ge-
heel klaar, goed gemonteerd en mooi
betiteld hebt.

Films vertonen

Het verordeningenblad nr. 13 regelt het
vertonen van films. Daarin wordt be-
paald, dat in het bezette Nederlandse
gebied slechts die films vertoond mo-
gen worden, welke:

Industrie moet zich meer van smalfilm aantrekken

Het is verwonderlijk, dat onze Ne-
derlandse industrie zich zo weinig
van de smalfilm aantrekt. Wij weten
zeker, dat vele directeurs van
grote zaken zelf filmen, maar er nog
niet aan gedacht hebben, in hun ei-
gen bedrijf om te zien naar winst-
mogelijkheden in de smalfilm.

Is in ons kleine Nederland het afzet-
gebied te klein? Er zijn tekenen, die
erop wijzen, dat het binnenkort wel
eens anders zou kunnen worden. In
de eerste plaats is er de nieuwe Ne-
derlandse Fotografische Industrie
te Soest, die zich voorlopig nog wel
alleen op fotogebied beweegt, doch
zodra dat mogelijk is, zeker ook op
smalfilmgebied naar voren zal ko-
men.

En verder is er 'Nedifa', die pas een
nieuwe fabriek heeft laten bouwen,
waar allerlei plannen voor film-
hulpmiddelen uitgevoerd zullen

worden. Heeft zij niet reeds projec-
tie- en opname-statieven vervaar-
digd en transformatoren? Heeft niet
'Luxor' ook goede transformatoren
vervaardigd, en kon niet Adeco met
goede grote spoelen adverteren? En
bracht Atlab niet een fraai titel-
toestel?

Maar waar blijven de kleinere
spoelen in handige dozen uit bake-
liet, waar blijven keurige stalen op-
bergkastjes voor filmspoelen? Die
kan onze nationale industrie toch
zeker maken?

En waarom heeft nog niemand een
goede Nederlandse filmkit in een
werkelijk handig niet-omvallend
flesje in de handel gebracht?

Met vreugde kondigden de ad-
vertentiepagina's aan, dat er goede
dubbele draaitafels verkrijgbaar wa-
ren. Maar ook de kleine hulp-
middelen zijn de moeite waard.

Terugspoelen naar 1940

1. In het bezette Nederlandse gebied zijn vervaardigd en na 14 mei 1940 door de censuur zijn goedgekeurd.

2. In het Groot-Duitse Rijk, met inbegrip van het protectoraat Bohemen en Moravië, zijn vervaardigd en na 31 december 1936 door de censuur zijn goedgekeurd.

3. In het gebied van het Groot-Duitse Rijk voor de vertoning zijn vrijgegeven. Deze voorschriften gelden niet voor smalfilms van zuiver artistieke, religieuze of culturele aard, of voor smalfilms met uitsluitend familie-opnamen.

Hij, die opzettelijk of door grove schuld in strijd met deze voorschriften handelt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaar en met geldboeten van ten hoogste f 10.000 of met een van deze straffen.

Dit besluit treedt met ingang van 26 juli 1940 in werking.

Snoercentrale

Komt men bij een amateur thuis om een filmpje te zien, dan valt bijna steeds weer op, dat er een hele volksverhuizing plaats moet hebben voordat de projector op zijn plaats staat, het scherm hangt en de verschillende snoeren zijn gelegd.

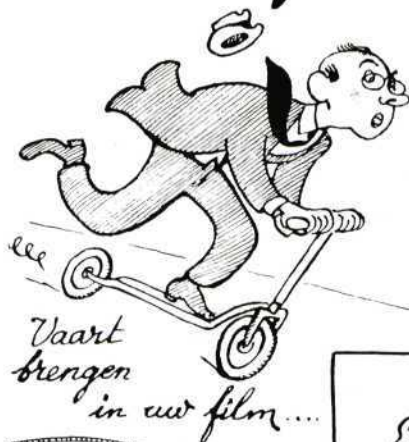
Wij hebben in onze projectie-praktijk heel veel genoegzaam ondervonden van een drievoud-snoercentrale, zoals die hierbij wordt afgebeeld. Het is een fabrikaat van de firma Thabur, Den Haag en is in iedere 'Rubli' gids van de electricien onder nr. 3 B.S. te vinden. Men steekt het snoer in de stekker en heeft dan een doosje over, waar men drie stekkers in kan steken.

* * *

En met deze greep eindig ik voor ditmaal de speurtocht door de jaargang 1940 van 'Het Veerwerk'.

Jos Vanger

Het Smalfilmboek door Dick Boer leert U:

Uw films muzikaal illustreren...

Proficiat!

Rob Stevenhagen, ons 17-jarig jeugdlid, zond zijn animatiefilm 'Flat Baroque' in naar de internationale Berlijnse Kurzfilmtage. Er waren 62 films (die maximaal 8 minuten mogen duren) en Rob won GOUD!

Uit HAF-bulletin van de Haagse Amateur Filmers

Ik kom uw stereo-projector repareren...

Uit 'Middenperforatie' het blad voor en over de 9,5 mm film